

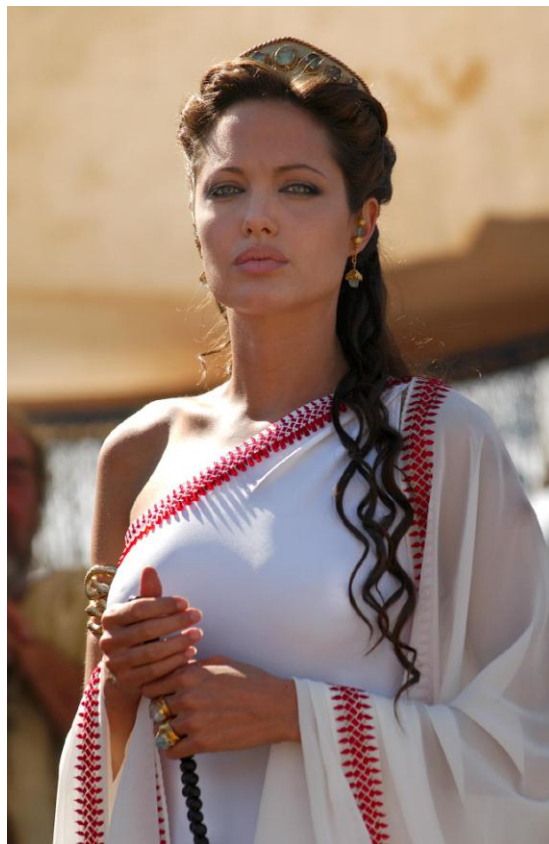
1 - Διόδωρος Σικελιώτης · Ιστορική Βιβλιοθήκη , XVII.1,3-5 :

Ἐν ὀλίγῳ δὲ χρόνῳ μεγάλας πράξεις οὗτος ὁ βασιλεὺς κατειργάσατο, καὶ διὰ τὴν ἰδίαν σύνεσίν τε καὶ ἀνδρείαν ὑπερεβάλετο τῷ μεγέθει τῶν ἔργων πάντα τοὺς ἐξ αἰῶνος τῇ μνήμῃ παραδεδομένους βασιλεῖς.

Ἐν ἔτεσι γὰρ δώδεκα καταστρεψάμενος τῆς μὲν Εὐρώπης οὐκ ὀλίγα, τὴν δὲ Ἀσίαν σχεδὸν ἅπασαν, εἰκότως περιβόητον ἔσχε τὴν δόξαν καὶ τοῖς παλαιοῖς ἥρωσι καὶ ἡμιθέοις ἰσάζουσαν. Ἀλλὰ γὰρ οὐκ

ἀναγκαῖον ἡμῖν ἐν τῷ προσιμίῳ προλαμβάνειν τι τῶν
κατωρθωμένων τούτῳ τῷ βασιλεῖ· αὐταὶ γὰρ αἱ κατὰ μέρος πράξεις
ἱκανῶς μηνύσουσι τὸ μέγεθος τῆς δόξης αὐτοῦ.

Ἀλέξανδρος οὖν, γεγονὼς κατὰ πατέρα μὲν ἀφ' Ἡρακλέους, κατὰ δὲ
μητέρα τῶν Αἰακιδῶν, οἰκείαν ἔσχε τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς τῶν
προγόνων εὐδοξίας.

2 - Πλούταρχος · Βίοι Παράλληλοι, Ἀλέξανδρος, 2.2-4 :

Ἡ μὲν οὖν νύμφη πρὸ τῆς νυκτός, ἥ συνείρχθησαν εἰς τὸν θάλαμον, ἔδοξε βροντῆς γενομένης ἐμπεσεῖν αὐτῆς τῇ γαστρὶ κεραυνόν, ἐκ δὲ τῆς πληγῆς πολὺ πῦρ ἀναφθέν, εἶτα ῥηγνύμενον εἰς φλόγας πάντη φερομένας διαλυθῆναι. Ὁ δὲ Φίλιππος ὑστέρῳ χρόνῳ μετὰ τὸν γάμον εἶδεν ὄναρ αὐτὸν ἐπιβάλλοντα σφραγίδα τῇ γαστρὶ τῆς γυναικός· ἡ δὲ γλυφὴ τῆς σφραγίδος, ὡς ᾤετο, λέοντος εἶχεν εἰκόνα.

Τῶν δ' ἄλλων μάντεων ὑφορωμένων τὴν ὄψιν, ὡς ἀκριβεστέρας φυλακῆς δεομένων τῷ Φιλίππῳ τῶν περὶ τὸν γάμον, Ἀρίστανδρος ὁ Τελμησοεὺς κύειν ἔφη τὴν ἄνθρωπον· οὐθὲν γὰρ ἀποσφραγίζεσθαι τῶν κενῶν· καὶ κύειν παῖδα θυμοειδῆ καὶ λεοντώδη τὴν φύσιν.

Ὡφθη δὲ ποτε καὶ δράκων κοιμωμένης τῆς Ὀλυμπιάδος παρεκτεταμένος τῷ σώματι· καὶ τοῦτο μάλιστα τοῦ Φιλίππου τὸν

ἔρωτα καὶ τὰς φιλοφροσύνας ἀμαυρῶσαι λέγουσιν, ὡς μηδὲ φοιτᾶν
ἔτι πολλάκις παρ' αὐτὴν ἀναπαυσόμενον, εἴτε δείσαντά τινος
μαγείας ἐπ' αὐτῷ καὶ φάρμακα τῆς γυναικός, εἴτε τὴν ὁμίλιαν ὡς
κρείττονι συνούσης ἀφοσιούμενον.

3 - Πλούταρχος · Βίοι Παράλληλοι, Ἀλέξανδρος, 6 :

Ἐπεὶ δὲ Φιλονείκου τοῦ Θεσσαλοῦ τὸν Βουκεφάλαν ἀγαγόντος ὄνιον τῷ Φιλίππῳ τρισκαίδεκα ταλάντων, κατέβησαν εἰς τὸ πεδῖον δοκιμάσοντες τὸν ἵππον, ἐδόκει τε χαλεπὸς εἶναι καὶ κομιδῆ δύσχρηστος, οὐτ' ἀναβάτην προσιέμενος οὔτε φωνὴν ὑπομένων τινὸς τῶν περὶ τὸν Φίλιππον, ἀλλ' ἀπάντων κατεξανιστάμενος, Δυσχεραίνοντος δὲ τοῦ Φιλίππου καὶ κελεύοντος ἀπάγειν ὡς παντάπασιν ἄγριον καὶ ἀκόλαστον, παρῶν ὁ Ἀλέξανδρος εἶπεν·

«Οἷον ἵππον ἀπολλύουσι, δι' ἀπειρίαν καὶ μαλακίαν χρήσασθαι μὴ δυνάμενοι.»

Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ὁ Φίλιππος ἐσιώπησε· πολλάκις δ' αὐτοῦ παραφθεγγομένου καὶ περιπαθοῦντος, «Ἐπιτιμᾶς σὺ» ἔφη

«πρεσβυτέροις, ὡς τι πλέον αὐτὸς εἰδὼς ἢ μᾶλλον ἵππῳ χρῆσασθαι
δυνάμενος;»

«Τούτῳ γοῦν» ἔφη «χρησαίμην ἂν ἐτέρου βέλτιον.»

«Ἄν δὲ μὴ χρῆσῃ, τίνα δίκην τῆς προπετείας ὑφέξεις;»

«Ἐγὼ νῆ Δί'» εἶπεν «ἀποτείσω τοῦ ἵππου τὴν τιμὴν.»

Γενομένου δὲ γέλωτος, εἶτα ὀρισμοῦ πρὸς ἀλλήλους εἰς τὸ ἀργύριον,
εὐθὺς προσδραμῶν τῷ ἵππῳ καὶ παραλαβὼν τὴν ἡνίαν, ἐπέστρεψε
πρὸς τὸν ἥλιον, ὡς ἔοικεν, ἐννοήσας, ὅτι τὴν σκιάν προπίπτουσιν καὶ
σαλευομένην ὀρῶν πρὸ αὐτοῦ διαταράττοιο. Μικρὰ δ' οὕτω
παρακαλπάσας καὶ καταψήσας, ὡς ἑώρα πληρούμενον θυμοῦ καὶ
πνεύματος, ἀπορρίψας ἡσυχῇ τὴν χλαμύδα καὶ μετεωρίσας αὐτόν,
ἀσφαλῶς περιέβη.

Καὶ μικρὰ μὲν περιλαβὼν ταῖς ἡνίαις τὸν χαλινόν, ἄνευ πληγῆς καὶ
σπαραγμοῦ προσανέστειλεν. Ὡς δ' ἑώρα τὸν ἵππον ἀφεικότα τὴν
ἀπειλήν, ὀργῶντα δὲ πρὸς τὸν δρόμον, ἀφείς ἐδίωκεν, ἤδη φωνῆ
θρασυτέρῳ καὶ ποδὸς κρούσει χρώμενος. Τῶν δὲ περὶ τὸν Φίλιππον
ἦν ἀγωνία καὶ σιγὴ τὸ πρῶτον· ὡς δὲ κάμψας ὑπέστρεψεν ὀρθῶς
σοβαρὸς καὶ γεγηθῶς, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἠλάλαξαν, ὁ δὲ πατὴρ καὶ
δακρῦσαί τι λέγεται πρὸς τὴν χαρὰν, καὶ καταβάντος αὐτοῦ τὴν
κεφαλὴν φιλήσας «ὦ παῖ» φάναι, «ζήτει σεαυτῷ βασιλείαν ἴσην·
Μακεδονία γάρ σε οὐ χωρεῖ.»

4 - Πλούταρχος · Βίοι Παράλληλοι, Ἀλέξανδρος, 14 :

Εἰς δὲ τὸν Ἴσθμὸν τῶν Ἑλλήνων συλλεγέντων καὶ ψηφισαμένων ἐπὶ Πέρσας μετ' Ἀλεξάνδρου στρατεύειν, ἡγεμῶν ἀνηγορεύθη. Πολλῶν δὲ καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ φιλοσόφων ἀπηντηκότων αὐτῷ καὶ συνηδομένων, ἤλπιζε καὶ Διογένην τὸν Σινωπέα ταῦτὸ ποιήσῃν, διατρίβοντα περὶ Κόρινθον. Ὡς δ' ἐκεῖνος ἐλάχιστον Ἀλεξάνδρου λόγον ἔχων ἐν τῷ Κρανείῳ σχολῆν ἦγεν, αὐτὸς ἐπορεύετο πρὸς αὐτόν· ἔτυχε δὲ κατακείμενος ἐν ἡλίῳ.

Καὶ μικρὸν μὲν ἀνεκάθισεν, ἀνθρώπων τοσούτων ἐπερχομένων, καὶ διέβλεψεν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον. Ὡς δ' ἐκεῖνος ἀσπασάμενος καὶ προσειπὼν αὐτὸν ἠρώτησεν, εἴ τις τυγχάνει δεόμενος, «Μικρὸν"» εἶπεν «ἀπὸ τοῦ ἡλίου μετάστηθι.»

Πρὸς τοῦτο λέγεται τὸν Ἀλέξανδρον οὕτω διατεθῆναι καὶ θαυμάσαι
καταφρονηθέντα τὴν ὑπεροψίαν καὶ τὸ μέγεθος τοῦ ἀνδρός, ὥστε
τῶν περὶ αὐτὸν ὡς ἀπήεσαν διαγελώντων καὶ σκωπτόντων, «Ἄλλὰ
μὴν ἐγὼ» εἶπεν «εἰ μὴ Ἀλέξανδρος ἦμην, Διογένης ἂν ἦμην.»

5 - Πλούταρχος · Βίοι Παράλληλοι, Ἀλέξανδρος, 14 :

Βουλόμενος δὲ τῷ θεῷ χρήσασθαι περὶ τῆς στρατείας, ἦλθεν εἰς Δελφούς, καὶ κατὰ τύχην ἡμερῶν ἀποφράδων οὐσῶν, ἐν αἷς οὐ νενόμισται θεμιστεύειν, πρῶτον μὲν ἔπεμπε παρακαλῶν τὴν πρόμαντιν. Ὡς δ' ἀρνούμενης καὶ προῖσχομένης τὸν νόμον, αὐτὸς ἀναβάς βία πρὸς τὸν ναὸν εἶλκεν αὐτήν, ἢ δ' ὥσπερ ἐξηττημένη τῆς σπουδῆς εἶπεν· «Ἀνίκητος εἶ, ὦ παῖ», τοῦτ' ἀκούσας ὁ Ἀλέξανδρος οὐκέτι ἔφη χρήζειν ἑτέρου μαντεύματος, ἀλλ' ἔχειν ὃν ἐβούλετο παρ' αὐτῆς χρησμόν.

Ἐπεὶ δ' ὥρμησε πρὸς τὴν στρατείαν, ἄλλα τ' ἐδόκει σημεῖα παρὰ τοῦ δαιμονίου γενέσθαι, καὶ τὸ περὶ Λεῖβηθρα τοῦ Ὀρφέως ξόανον (ἦν δὲ κυπαρίττινον) ἰδρῶτα πολὺν ὑπὸ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας ἀφῆκε.

Φοβουμένων δὲ πάντων τὸ σημεῖον, Ἀρίστανδρος ἐκέλευε θαρρεῖν,

ὡς ἀοιδίμους καὶ περιβοήτους κατεργασόμενον πράξεις, αἱ πολὺν
ἰδρῶτα καὶ πόνον ὕμνοῦσι ποιηταῖς καὶ μουσικοῖς παρέξουσι.

6 - Πλούταρχος · Βίοι Παράλληλοι, Ἀλέξανδρος, 15 :

Ἀναβὰς δ' εἰς Ἴλιον, ἔθυσσε τῇ Ἀθηνᾶ καὶ τοῖς ἥρωσιν ἔσπεισε. Τὴν δ' Ἀχιλλέως στήλην ἀλειψάμενος λίπα, καὶ μετὰ τῶν ἐταίρων συναναδραμῶν γυμνός, ὥσπερ ἔθος ἐστίν, ἐστεφάνωσε μακαρίσας αὐτόν, ὅτι καὶ ζῶν φίλου πιστοῦ καὶ τελευτήσας μεγάλου κήρυκος ἔτυχεν. Ἐν δὲ τῷ περιϋέναι καὶ θεᾶσθαι τὰ κατὰ τὴν πόλιν ἐρομένου τινὸς αὐτόν, εἰ βούλεται τὴν Ἀλεξάνδρου λύραν ἰδεῖν, ἐλάχιστα φροντίζειν ἐκείνης ἔφη, τὴν δ' Ἀχιλλέως ζητεῖν, ἥ τὰ κλέα καὶ τὰς πράξεις ὕμνει τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐκεῖνος.

«Alexander de Grote voor de tombe van Achilles»

Giovanni Paolo Panini/Pannini (Musée Lambinet, Versailles)

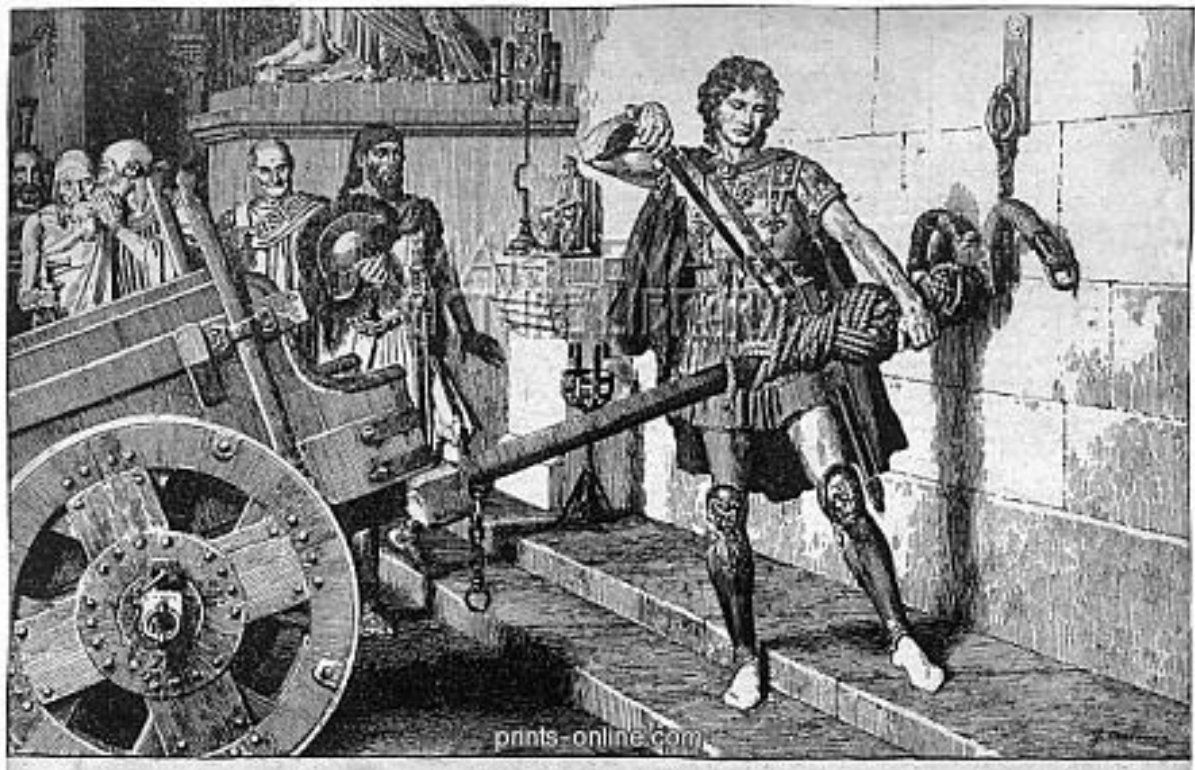
7 - Φλάβιος Αρριανός · Ἀλεξάνδρου Ανάβασις, Π.3.1-8 :

Ἀλέξανδρος δὲ ὡς ἐς Γόρδιον παρῆλθε, πόθος λαμβάνει αὐτὸν ἀνελθόντα ἐς τὴν ἄκραν, ἵνα καὶ τὰ βασίλεια ἦν τὰ Γορδίου καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Μίδου, τὴν ἄμαξαν ἰδεῖν τὴν Γορδίου καὶ τοῦ ζυγοῦ τῆς ἀμάξης τὸν δεσμόν.

...

Ἦν δὲ ὁ δεσμὸς ἐκ φλοιοῦ κρανίας καὶ τούτου οὔτε τέλος οὔτε ἀρχὴ ἐφαίνετο. Ἀλέξανδρος δὲ ὡς ἀπόρως μὲν εἶχεν ἐξευρεῖν λύσιν τοῦ δεσμοῦ, ἄλυτον δὲ περιδεῖν οὐκ ἤθελε, οἱ μὲν λέγουσιν, ὅτι παίσας τῷ ξίφει διέκοψε τὸν δεσμόν καὶ «λελύσθαι» ἔφη· Ἀριστόβουλος δὲ λέγει ἐξελόντα τὸν ἔστορα τοῦ ῥυμοῦ, ὃς ἦν τύλος διαβεβλημένος διὰ τοῦ ῥυμοῦ διαμπάξ, ξυνέχων τὸν δεσμόν, ἐξελκύσαι ἔξω τοῦ ῥυμοῦ τὸ ζυγόν. Ὅπως μὲν δὴ ἐπράχθη τὰ ἀμφὶ τῷ δεσμῷ τούτῳ

Ἀλεξάνδρῳ, οὐκ ἔχω ἰσχυρίσασθαι. Ἀπηλλάγη δ' οὖν ἀπὸ τῆς
ἀμάξης αὐτός τε καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν, ὡς τοῦ λογίου τοῦ ἐπὶ τῇ λύσει
τοῦ δεσμοῦ συμβεβηκότος. Καὶ γὰρ καὶ τῆς νυκτὸς ἐκείνης βρονταί τε
καὶ σέλας ἐξ οὐρανοῦ ἐπεσήμηναν· καὶ ἐπὶ τούτοις ἔθυε τῇ ὑστεραία
Ἀλέξανδρος τοῖς φήνασι θεοῖς τά τε σημεῖα καὶ τοῦ δεσμοῦ τὴν
λύσιν.

8 - Φλάβιος Αρριανός · Ἀλεξάνδρου Ανάβασις, II.4.7-11 :

Ἀλέξανδρος δέ, ὡς μὲν Ἀριστοβούλῳ λέλεκται, ὑπὸ καμάτου ἐνόσησεν, οἱ δὲ ἐς τὸν Κύδνον ποταμὸν λέγουσι ῥίψαντα νήξασθαι, ἐπιθυμήσαντα τοῦ ὕδατος, ἰδρῶντα καὶ καύματι ἐχόμενον. Ὁ δὲ Κύδνος ῥέει διὰ μέσης τῆς πόλεως· οἷα δὲ ἐκ τοῦ Ταύρου ὄρους τῶν πηγῶν οἱ ἀνισχουσῶν καὶ διὰ χώρου καθαροῦ ῥέων, ψυχρός τέ ἐστι καὶ τὸ ὕδωρ καθαρός. Σπασμῶ τε οὖν ἔχεσθαι Ἀλέξανδρον καὶ θέρμαις ἰσχυραῖς καὶ ἀγρυπνία ξυνεχεῖ· καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἰατροὺς οὐκ οἶεσθαι εἶναι βιώσιμον, Φίλιππον δὲ Ἀκαρνᾶνα, ἰατρόν, ξυνόντα Ἀλεξάνδρῳ καὶ τὰ τε ἀμφὶ ἰατρικὴν ἐς τὰ μάλιστα πιστευόμενον καὶ τὰ ἄλλα οὐκ ἀδόκιμον ἐν τῷ στρατῷ ὄντα, καθῆραι ἐθέλειν Ἀλέξανδρον φαρμάκῳ· καὶ τὸν κελεύειν καθῆραι.

...

Τὸν μὲν δὴ παρασκευάζειν τὴν κύλικα, ἐν τούτῳ δὲ Ἀλεξάνδρῳ
δοθῆναι ἐπιστολὴν παρὰ Παρμενίωνος φυλάξασθαι Φίλιππον·
ἀκούειν γὰρ διεφθάρθαι ὑπὸ Δαρείου χρήμασιν ὥστε φαρμάκῳ
ἀποκτεῖναι Ἀλέξανδρον. Τὸν δὲ ἀναγνόντα τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἔτι
μετὰ χειρὸς ἔχοντα αὐτὸν μὲν λαβεῖν τὴν κύλικα ἐν ἧ ἦν τὸ
φάρμακον, τὴν ἐπιστολὴν δὲ τῷ Φιλίππῳ δοῦναι ἀναγνῶναι. Καὶ
ὁμοῦ τὸν τε Ἀλέξανδρον πίνειν καὶ τὸν Φίλιππον ἀναγινώσκειν τὰ
παρὰ τοῦ Παρμενίωνος. Φίλιππον δὲ εὐθὺς ἔνδηλον γενέσθαι, ὅτι
καλῶς οἱ ἔχει τὰ τοῦ φαρμάκου· οὐ γὰρ ἐκπλαγῆναι πρὸς τὴν
ἐπιστολὴν, ἀλλὰ τοσόνδε μόνον παρακαλέσαι Ἀλέξανδρον, καὶ ἐς τὰ
ἄλλα οἱ πείθεσθαι, ὅσα ἐπαγγέλλοιτο· σωθήσεσθαι γὰρ πειθόμενον.
Καὶ τὸν μὲν καθαρθῆναί τε καὶ ραίσει αὐτῷ τὸ νόσημα, Φιλίππῳ δὲ
ἐπιδείξει, ὅτι πιστός ἐστιν αὐτῷ φίλος, καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ τοῖς ἀμφ’

αὐτὸν, ὅτι αὐτοῖς τε τοῖς φίλοις βέβαιος εἰς τὸ ἀνύποπτον τυγχάνει

ᾧν καὶ πρὸς τὸ ἀποθανεῖν ἐρρωμένος.

9 - Πλούταρχος · Βίοι Παράλληλοι, Ἀλέξανδρος, 20 :

Νικήσας δὲ λαμπρῶς καὶ καταβαλὼν ὑπὲρ ἑνδεκα μυριάδας τῶν πολεμίων, Δαρεῖον μὲν οὐχ εἶλε, τέτταρας σταδίους ἢ πέντε προλαβόντα τῇ φυγῇ, τὸ δ' ἄρμα καὶ τὸ τόξον αὐτοῦ λαβὼν ἐπανῆλθε. Καὶ κατέλαβε τοὺς Μακεδόνας τὸν μὲν ἄλλον πλοῦτον ἐκ τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοπέδου φέροντας καὶ ἄγοντας, ὑπερβάλλοντα πλήθει, καίπερ εὐζώνων πρὸς τὴν μάχην παραγενομένων καὶ τὰ πλεῖστα τῆς ἀποσκευῆς ἐν Δαμασκῷ καταλιπόντων, τὴν δὲ Δαρείου σκηνὴν ἐξηρηκότας ἐκείνω, θεραπείας τε λαμπρᾶς καὶ παρασκευῆς καὶ χρημάτων πολλῶν γέμουσαν.

Εὐθὺς οὖν ἀποδυσάμενος τὰ ὄπλα πρὸς τὸ λουτρὸν ἐβάδιζεν εἰπών·

«Ἴωμεν ἀπολουσόμενοι τὸν ἀπὸ τῆς μάχης ἰδρῶτα τῷ Δαρείου

λουτρῷ.» Καί τις τῶν ἐταίρων «Μὰ τὸν Δία» εἶπεν, «ἀλλὰ τῷ

Ἀλεξάνδρου· τὰ γὰρ τῶν ἡττωμένων εἶναί τε δεῖ καὶ
προσαγορεύεσθαι τοῦ κρατοῦντος.» Ὡς δ' εἶδε μὲν ὄλκια καὶ
κρωσσούς καὶ πυέλους καὶ ἀλαβάστρους, πάντα χρυσοῦ, ἡσκημένα
περιπτῶς - ὠδῶδει δὲ θεσπέσιον οἶον ὑπ' ἀρωμάτων καὶ μύρων ὁ
οἶκος - ἐκ δὲ τούτου παρηλθεν εἰς σκηνὴν, ὕψει τε καὶ μεγέθει καὶ τῶ
περὶ τὴν στρωμνὴν καὶ τὰς τραπέζας καὶ τὸ δεῖπνον αὐτὸ κόσμῳ
θαύματος ἀξίαν, διαβλέψας πρὸς τοὺς ἐταίρους, «Τοῦτο ἦν, ὡς
ἔοικεν,» ἔφη «τὸ βασιλεύειν.»

10 - Φλάβιος Ἀρριανός · Ἀλεξάνδρου Ανάβασις, II.12.3-8 :

Ὁ δὲ οὐδὲ τῆς μητρὸς τῆς Δαρείου οὐδὲ τῆς γυναικὸς ἢ τῶν παίδων ἠμέλησεν. Ἄλλὰ λέγουσί τινες τῶν τὰ Ἀλεξάνδρου γραψάντων τῆς νυκτὸς αὐτῆς, ἣ ἀπὸ τῆς διώξεως τῆς Δαρείου ἐπανῆκεν, ἐς τὴν σκηνὴν παρελθόντα αὐτὸν τὴν Δαρείου, ἣτις αὐτῷ ἐξηρημένη ἦν, ἀκοῦσαι γυναικῶν οἰμωγὴν καὶ ἄλλον τοιοῦτον θόρυβον οὐ πόρρω τῆς σκηνῆς. Πυθέσθαι οὖν αἵτινες γυναῖκες καὶ ἀνθ' ὅτου οὕτως ἐγγὺς παρασκηνοῦσι· καὶ τινα ἐξαγγεῖλαι, ὅτι· «ὦ βασιλεῦ, ἡ μήτηρ τε καὶ ἡ γυνὴ Δαρείου καὶ οἱ παῖδες, ὡς ἐξηγγέλθη αὐταῖς ὅτι τὸ τόξον τε τοῦ Δαρείου ἔχεις καὶ τὸν κίνδυνον τὸν βασιλικόν, καὶ ἡ ἀσπίς ὅτι κεκόμισται ὀπίσω ἡ Δαρείου, ὡς ἐπὶ τεθνεῶτι Δαρείῳ ἀνοιμώζουσιν.»

Ταῦτα ἀκούσαντα Ἀλέξανδρον πέμψαι πρὸς αὐτὰς Λεοννάτον, ἕνα τῶν ἐταίρων, ἐντειλάμενον φράσαι, ὅτι ζῆ Δαρεῖος, τὰ δὲ ὄπλα καὶ τὸν κἀνδυν ὅτι φεύγων ἀπέλιπεν ἐπὶ τῷ ἄρματι, καὶ ταῦτα ὅτι μόνον ἔχει Ἀλέξανδρος. Καὶ Λεοννάτον παρελθόντα ἐς τὴν σκηνὴν, τά τε περὶ Δαρείου εἰπεῖν καὶ ὅτι τὴν θεραπείαν αὐταῖς συγχωρεῖ Ἀλέξανδρος τὴν βασιλικὴν καὶ τὸν ἄλλον κόσμον καὶ καλεῖσθαι βασιλίσσας, ἐπεὶ οὐδὲ κατὰ ἔχθραν οἱ γενέσθαι τὸν πόλεμον πρὸς Δαρεῖον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τῆς Ἀσίας διαπεπολεμηῖσθαι ἐννόμως.

...

Ταῦτα μὲν Πτολεμαῖος καὶ Ἀριστόβουλος λέγουσι. Λόγος δὲ ἔχει καὶ αὐτὸν Ἀλέξανδρον τῇ ὑστεραίᾳ ἐλθεῖν εἰσὼ ζὺν Ἡφαιστίωνι μόνῳ τῶν ἐταίρων· καὶ τὴν μητέρα τὴν Δαρείου ἀμφιγνοήσασαν ὅστις ὁ βασιλεὺς εἶη αὐτοῖν - ἐστάλθαι γὰρ ἄμφω τῷ αὐτῷ κόσμῳ - τὴν δὲ

Ἡφαιστίωνι προσελθεῖν καὶ προσκυνῆσαι, ὅτι μείζων ἐφάνη ἐκεῖνος.

Ὡς δὲ ὁ Ἡφαιστίων τε ὀπίσω ὑπεχώρησε καὶ τις τῶν ἀμφ' αὐτήν, τὸν

Ἀλέξανδρον δείξας, ἐκεῖνον ἔφη εἶναι Ἀλέξανδρον, τὴν μὲν

καταιδεσθεῖσαν τῇ διαμαρτία ὑποχωρεῖν· Ἀλέξανδρον δὲ οὐ φάναι

αὐτήν ἀμαρτεῖν· καὶ γὰρ ἐκεῖνον εἶναι Ἀλέξανδρον.

Καὶ ταῦτα ἐγὼ οὐθ' ὡς ἀληθῆ οὔτε ὡς πάντη ἀπιστα ἀνέγραψα. Ἀλλ'

εἴτε οὕτως ἐπράχθη, ἐπαινῶ Ἀλέξανδρον τῆς τε ἐς τὰς γυναῖκας

κατοικτίσεως καὶ τῆς ἐς τὸν ἑταῖρον πίστεως καὶ τιμῆς· εἴτε πιθανὸς

δοκεῖ τοῖς συγγράψασιν Ἀλέξανδρος ὡς καὶ ταῦτα ἂν πράξας καὶ

εἰπὼν, καὶ ἐπὶ τῶδε ἐπαινῶ Ἀλέξανδρον.

11 - Πλούταρχος · Βίοι Παράλληλοι, Ἀλέξανδρος, 26 :

Κιβωτίου δέ τινος αὐτῷ προσενεχθέντος, οὐ πολυτελέστερον οὐδὲν ἐφάνη τοῖς τὰ Δαρείου χρήματα καὶ τὰς ἀποσκευὰς παραλαμβάνουσιν, ἡρώτα τοὺς φίλους, ὅ τι δοκοίη μάλιστα τῶν ἀξίων σπουδῆς εἰς αὐτὸ καταθέσθαι. Πολλὰ δὲ πολλῶν λεγόντων, αὐτὸς ἔφη τὴν Ἰλιάδα φρουρήσειν ἐνταῦθα καταθέμενος· καὶ ταῦτα μὲν οὐκ ὀλίγοι τῶν ἀξιοπίστων μεμαρτυρήκασιν. Εἰ δ', ὅπερ Ἀλεξανδροεῖς λέγουσιν Ἡρακλείδῃ πιστεύοντες, ἀληθές ἐστιν, οὐκ οὐκ ἀργὸς οὐδ' ἀσύμβολος αὐτῷ συστρατεύειν ἔοικεν Ὅμηρος.

...

Λέγουσι γὰρ ὅτι τῆς Αἰγύπτου κρατήσας ἐβούλετο πόλιν μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον Ἑλληνίδα συνοικίσας, ἐπώνυμον ἑαυτοῦ καταλιπεῖν, καὶ τινὰ τόπον γνώμη τῶν ἀρχιτεκτόνων, ὅσον οὐδέπω

διεμετρεῖτο καὶ περιέβαλλεν. Εἶτα νύκτωρ κοιμώμενος ὄψιν εἶδε
θαυμαστήν· ἀνὴρ πολίος εὖ μάλα τὴν κόμην καὶ γεραρός τὸ εἶδος
ἔδοξεν αὐτῷ παραστάς λέγειν τὰ ἔπη τάδε·

«Νῆσος ἔπειτά τις ἔστι, πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,

Αἰγύπτου προπάροιθε· Φάρον δέ ἐ κικλήσκουσιν.»

Εὐθὺς οὖν ἔξαναστάς ἐβάδιζεν ἐπὶ τὴν Φάρον, ἢ τότε μὲν ἔτι νῆσος
ἦν τοῦ Κανωβικοῦ μικρὸν ἀνωτέρω στόματος, νῦν δὲ διὰ χώματος
ἀνείληπται πρὸς τὴν ἡπειρον. Ὡς οὖν εἶδε τόπον εὐφυῖα διαφέροντα,
εἰπὼν ὡς Ὅμηρος ἦν ἄρα τά τ' ἄλλα θαυμαστός καὶ σοφώτατος
ἀρχιτέκτων, ἐκέλευσε διαγράψαι τὸ σχῆμα τῆς πόλεως τῷ τόπῳ
συναρμόττοντας.

12 - Πλούταρχος · Βίοι Παράλληλοι, Ἀλέξανδρος, 27.5-9 :

Ἐπεὶ δὲ διεξελθὼν τὴν ἔρημον ἤκεν εἰς τὸν τόπον, ὁ μὲν προφήτης αὐτὸν ὁ Ἄμμωνος ἀπὸ τοῦ θεοῦ χαίρειν, ὡς ἀπὸ πατρὸς, προσεῖπεν· ὁ δ' ἐπήρετο, μὴ τις αὐτὸν εἴη διαπεφευγὼς τῶν τοῦ πατρὸς φονέων.

Εὐφημεῖν δὲ τοῦ προφήτου κελεύσαντος - οὐ γὰρ εἶναι πατέρα θνητὸν αὐτῷ - μεταβαλὼν ἐπυνθάνετο τοὺς Φιλίππου φονεῖς, εἰ πάντας εἴη τετιμωρημένος· εἶτα περὶ τῆς ἀρχῆς, εἰ πάντων αὐτῷ δίδωσιν ἀνθρώπων κυρίῳ γενέσθαι. Χρήσαντος δὲ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦτο δίδοναι καὶ Φίλιππον ἀπέχειν ἔκπλεω τὴν δίκην, ἔδωρεῖτο τὸν θεὸν ἀναθήμασι λαμπροῖς καὶ χρήμασι τοὺς ἀνθρώπους.

Ταῦτα περὶ τῶν χρησμῶν οἱ πλεῖστοι γράφουσιν· αὐτὸς δ' Ἀλέξανδρος ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὴν μητέρα φησὶ γεγονέναι τινὰς αὐτῷ μαντείας ἀπορρήτους, ἃς αὐτὸς ἐπανελθὼν φράσει πρὸς μόνην

ἐκείνην. Ἐνιοὶ δὲ φασὶ τὸν μὲν προφήτην Ἑλληνιστὶ βουλόμενον
προσειπεῖν μετὰ τινος φιλοφροσύνης «ὦ παιδίον», ἐν τῷ τελευταίῳ
τῶν φθόγγων ὑπὸ βαρβαρισμοῦ πρὸς τὸ σίγμα ἐξενεχθῆναι καὶ
εἰπεῖν «ὦ παιδίος,» ἀντὶ τοῦ νῦ τῷ σίγμα χρησάμενον, ἀσμένῳ δὲ τῷ
Ἀλεξάνδρῳ τὸ σφάλμα τῆς φωνῆς γενέσθαι, καὶ διαδοθῆναι λόγον
ὡς ἑπαῖδα Διὸς ἑαυτὸν τοῦ θεοῦ προσειπόντος.

13 - Φλάβιος Ἀρριανός · Ἀλεξάνδρου Ανάβασις, IV.19.4-6 :

Ἐνθα δὴ ἄλλων τε πολλῶν γυναῖκες καὶ παῖδες ἐλήφθησαν καὶ ἡ γυνὴ ἡ Ὀξυάρτου καὶ οἱ παῖδες. Καὶ ἦν γὰρ Ὀξυάρτη παῖς παρθένος ἐν ὥρᾳ γάμου, Ῥωξάνη ὀνόματι, ἦν δὴ καλλίστην τῶν Ἀσιανῶν γυναικῶν λέγουσιν ὀφθῆναι οἱ ξὺν Ἀλεξάνδρῳ στρατεύσαντες, μετὰ γε τὴν Δαρείου γυναῖκα. Καὶ ταύτην ἰδόντα Ἀλέξανδρον ἐς ἔρωτα ἐλθεῖν αὐτῆς· ἐρασθέντα δὲ οὐκ ἐθελῆσαι ὑβρίσαι καθάπερ αἰχμάλωτον, ἀλλὰ γῆμαι γὰρ οὐκ ἀπαξιῶσαι. Καὶ τοῦτο ἐγὼ Ἀλεξάνδρου τὸ ἔργον ἐπαινῶ μᾶλλον τι ἢ μέμφομαι.

Καίτοι τῆς γε Δαρείου γυναικός, ἡ καλλίστη δὴ ἐλέγετο τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ γυναικῶν, ἡ οὐκ ἦλθεν ἐς ἐπιθυμίαν ἢ καρτερός αὐτὸς αὐτοῦ ἐγένετο, νέος τε ὢν καὶ τὰ μάλιστα ἐν ἀκμῇ τῆς εὐτυχίας, ὅποτε

ὕβριζουσιν οἱ ἄνθρωποι· ὁ δὲ κατηδέσθη τε καὶ ἐφείσατο, σωφροσύνη

τε πολλῇ διαχρῶμενος καὶ δόξης ἅμα ἀγαθῆς οὐκ ἀτόπῳ ἐφέσει.

14 - Φλάβιος Ἀρριανός · Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις, IV.20.1-4 :

Καὶ τοίνυν καὶ λόγος κατέχει ὀλίγον μετὰ τὴν μάχην, ἢ πρὸς Ἴσῳ
Δαρείῳ τε καὶ Ἀλεξάνδρῳ ξυνέβη, ἀποδράντα ἐλθεῖν παρὰ Δαρεῖον
τὸν εὐνοῦχον, τὸν φύλακα αὐτῷ τῆς γυναικός. Καὶ τοῦτον ὡς εἶδε
Δαρεῖος, πρῶτα μὲν πυθέσθαι εἰ ζῶσιν αὐτῷ αἱ παῖδες καὶ ἡ γυνή τε
καὶ ἡ μήτηρ. Ὡς δὲ ζώσας τε ἐπύθετο καὶ βασίλισσαι ὅτι καλοῦνται
καὶ ἡ θεραπεία ὅτι ἀμφ’ αὐτάς ἐστιν, ἦντινα καὶ ἐπὶ Δαρείου
ἐθεραπεύοντο, ἐπὶ τῷδε αὖ πυθέσθαι εἰ σωφρονεῖ αὐτῷ ἡ γυνή ἔτι.
Ὡς δὲ σωφρονοῦσαν ἐπύθετο, αὐθις ἐρέσθαι μὴ τι βίαιον ἐξ
Ἀλεξάνδρου αὐτῇ ἐς ὕβριν ξυνέβη· καὶ τὸν εὐνοῦχον ἐπομόσαντα
φάναι ὅτι· «ὦ βασιλεῦ, οὕτω τοι ὡς ἀπέλιπες, ἔχει ἡ σὴ γυνή, καὶ
Ἀλέξανδρος ἀνδρῶν ἄριστός τέ ἐστι καὶ σωφρονέστατος.» Ἐπὶ τοῖσδε
ἀνατεῖναι Δαρεῖον ἐς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας καὶ εὐξασθαι ὧδε·

«Ἄλλ', ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, ὅτω ἐπιτέτραπται νέμειν τὰ βασιλέων
πράγματα ἐν ἀνθρώποις, σὺ νῦν μάλιστα μὲν ἐμοὶ φύλαξον Περσῶν
τε καὶ Μήδων τὴν ἀρχήν, ὥσπερ οὖν καὶ ἔδωκας· εἰ δὲ δὴ ἐγὼ οὐκέτι
σοι βασιλεὺς τῆς Ἀσίας, σὺ δὲ μηδενὶ ἄλλῳ ὅτι μὴ Ἀλεξάνδρῳ
παραδοῦναι τὸ ἐμὸν κράτος.»

Οὕτως οὐδὲ πρὸς τῶν πολεμίων ἄρα ἀμελεῖται, ὅσα σῶφρονα ἔργα.

Ἰξυάρτης δὲ ἀκούσας τοὺς παιῖδας ἐχομένους, ἀκούσας δὲ καὶ ὑπὲρ

Ῥωξάνης τῆς θυγατρὸς ὅτι μέλει αὐτῆς Ἀλεξάνδρῳ, θαρσύνσας

ἀφίκετο παρὰ Ἀλέξανδρον, καὶ ἦν ἐν τιμῇ παρ' αὐτῷ, ἥπερ εἰκὸς ἐπὶ

ξυντυχίᾳ τοιαύτῃ.

15 - Διόδωρος Σικελιώτης · Ιστορική Βιβλιοθήκη , XVII.117,1-5 :

Τούτων δὲ παρακελευομένων θυσίας ἐπιτελεῖν τοῖς θεοῖς
μεγαλοπρεπεῖς μετὰ πάσης σπουδῆς, παρεκλήθη πρὸς τινα τῶν
φίλων Μήδιον τὸν Θετταλὸν ἐπὶ κῶμον ἐλθεῖν· κάκει πολὺν ἄκρατον
ἐμφορηθεὶς, ἐπὶ τελευτῆς Ἡρακλέους μέγα ποτήριον πληρώσας
ἐξέπιεν.

Ἄφνω δὲ, ὥσπερ ὑπὸ τινος πληγῆς ἰσχυρᾶς πεπληγμένος,
ἀνεστέναξε μέγα βοήσας καὶ ὑπὸ τῶν φίλων ἀπηλλάττετο
χειραγωγούμενος. Εὐθύς δ' οἱ μὲν περὶ τὴν θεραπείαν ἐκδεξάμενοι
κατέκλιναν αὐτὸν καὶ προσήδρευον ἐπιμελῶς.

Τοῦ δὲ πάθους ἐπιτείνοντος καὶ τῶν ἰατρῶν συγκληθέντων,
βοηθῆσαι μὲν οὐδεὶς ἐδυνήθη, πολλοῖς δὲ πόνοις καὶ δειναῖς

ἀλγηδόσι συσχεθείς, ἐπειδὴ τὸ ζῆν ἀπέγνων, περιελόμενος τὸν
δακτύλιον ἔδωκε Περδίκκᾳ.

Τῶν δὲ φίλων ἐπερωτῶντων «Τίνι τὴν βασιλείαν ἀπολείπεις;» εἶπεν
«Τῷ κρατίστῳ», καὶ προσεφθέγγετο - ταύτην τελευταίαν φωνὴν
προέμενος - ὅτι μέγαν ἀγῶνα αὐτῷ ἐπιτάφιον συστήσονται πάντες οἱ
πρωτεύοντες τῶν φίλων.

Οὗτος μὲν οὖν τὸν προειρημένον τρόπον ἐτελεύτησε, βασιλεύσας ἔτη
δώδεκα καὶ μῆνας ἑπτὰ, πράξεις δὲ μεγίστας κατεργασάμενος, οὐ
μόνον τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλευσάντων, ἀλλὰ καὶ τῶν ὕστερον
ἔσομένων μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου.

Alexander III van Macedonië (Ἀλέξανδρος Γ' ὁ Μακεδών, Aléxandros tritos ho Makedón), beter bekend als Alexander de Grote (Μέγας Ἀλέξανδρος, Mégas Aléxandros) : * Pella, 20 juli 356 v.Chr. - Babylon, 11 juni 323 v.Chr.)

Alexander werd tot aan zijn zestiende opgeleid door de beroemde filosoof Aristoteles. In 336 v.Chr. volgde hij zijn vader Philippus II van Macedonië op nadat deze door Pausanias was vermoord. Philippus had de meeste stadstaten van het vasteland van Griekenland onder Macedonische hegemonie gebracht, door het gebruik van zowel militaire als diplomatieke middelen.

Na de dood van Philippus erfde Alexander een sterk koninkrijk en een ervaren leger. Het bevelhebberschap van Griekenland werd aan hem toegewezen en, met zijn gezag stevig gevestigd, lanceerde hij de militaire plannen voor expansie uitgetekend door zijn vader. In 334 v.Chr. viel hij het door Perzen beheerste Anatolië binnen en begon een reeks van

campagnes die tien jaar lang duurden. Alexander brak de macht van Perzië in een reeks van beslissende veldslagen, met name de veldslagen van Issos en Gaugamela. Vervolgens wierp hij de Perzische koning Darius III omver en veroverde het gehele Perzische Rijk. Het Macedonische Rijk strekte zich nu uit van de Adriatische Zee tot de Indus.

In een poging om "het einde van de wereld en de Grote Buitenste Zee" te bereiken, viel hij India binnen in 326 v.Chr., maar werd uiteindelijk gedwongen om terug te keren door de bijna-muiterij van zijn troepen. Alexander stierf in Babylon in 323 v.Chr., zonder een reeks van geplande campagnes (o.a. een invasie van Arabië en Carthago) te kunnen realiseren. In de jaren na de dood van Alexander verscheurde een reeks van burgeroorlogen zijn rijk wat resulteerde in de vorming van een aantal staten die werden geregeerd door de Diadochen, Alexanders overlevende generaals. Hoewel hij vooral bekend is door zijn grote veroveringen, was de blijvende erfenis van Alexander niet zijn bewind, maar de culturele diffusie die zijn veroveringen veroorzaakten.

Hij stichtte een twintigtal steden die zijn naam droegen met het Egyptische Alexandrië als de voornaamste. Alexanders nederzettingen van Griekse kolonisten en de daaruit volgende verspreiding van de Griekse cultuur in het oosten resulteerden in een nieuwe Hellenistische beschaving, waarvan bepaalde aspecten nog duidelijk aanwezig waren in de tradities van het Byzantijnse Rijk tot het midden van de 15e eeuw. Alexander werd legendarisch als een klassieke held naar het voorbeeld van Achilles en speelt een grote rol in de geschiedenis en mythes van zowel Griekse en niet-Griekse culturen. Hij werd de maatstaf waarmee generaals, tot op vandaag, zichzelf vergelijken en militaire academies over de hele wereld onderwijzen nog steeds zijn tactieken die zoveel successen opleverden.

Alexander de Grote werd geboren in Pella als zoon van de Macedonische koning Philippus II en koningin Olympias. Volgens een legende die ontstond na zijn bezoek aan Egypte, werd hij niet verwekt door Philippus II, maar door Zeus. Alexander zou zich "zoon van Zeus" laten noemen. Maar dat berust op een verspreking: In de Oudheid geloofde men sterk in orakels. Alexander ging naar de orakelpriester van het Amon-heiligdom in Egypte en daar sprak de orakelpriester hem aan met "Ὁ παῖδιος" in plaats van "Ὁ παῖδιον" ("mijn zoon"). Alexander begreep dit als "Ὁ παῖ Διός" wat "zoon van Zeus" betekent.

Het ten noorden van het klassieke Griekenland gelegen Macedonië werd door de Grieken als half barbaars gezien. Alexanders moeder kwam uit

Molossië, een deel van Epirus. Zowel Macedonië als Epirus werd bewoond door 'grens'-Grieken. Dat wil zeggen Grieken aan de andere kant van de Olympus. De inwoners golden als minder geciviliseerd dan de Grieken in de stadstaten van het zuiden.

Volgens Plutarchus benoemde de vader van Alexander de filosoof Aristoteles tot diens leermeester; volgens dezelfde bron zou de levenslange liefde van Alexander voor poëzie (vooral Homerus) daaraan te danken zijn, hoewel Demosthenes al een toespeling maakt op Alexanders liefde voor Homerus.

De jonge Alexander kon uitstekend paardrijden op zijn paard Bucephalus en leidde op jonge leeftijd al een deel van zijn vaders leger. Zo voerde hij de cavalerie aan tijdens de beslissende charge tijdens de slag bij Chaeronea in 338 v.Chr..

In 336 v.Chr. werd Philippus vermoord door Pausanias, een jongeman wiens motieven waarschijnlijk nooit aan het licht zullen komen aangezien hij meteen ter dood gebracht werd.

Tijdens de Derde Heilige Oorlog (358 v.Chr.-346 v.Chr.) had Philippus van Macedonië diplomatiek en militair gezien de leiding gekregen over Griekenland, en dit werd bevestigd na de Slag bij Chaeronea (338 v.Chr). Toen de moord op Philippus (najaar 336 v.Chr.) de Grieken ter ore kwam, meenden zij dat onder diens onervaren zoon de Macedonische hegemonie snel zou eindigen, maar deze liet zich meteen bevestigen als leider (hegemon) van de Korinthische Bond (336/335 v.Chr.). Alexander de Grote zou de meest bekende cynicus uit de Oudheid ontmoet hebben in Korinthe, Diogenes van Sinope. Alexander zou Diogenes hebben gezegd dat hij elk verzoek mocht doen dat binnen zijn macht lag, tot de helft van zijn rijk, en Alexander zou het inwilligen. Diogenes reageerde: "Dan verzoek ik u een stapje opzij te doen, want u staat in het zonlicht." Alexander zou gezegd hebben: "Als ik Alexander niet was, dan zou ik Diogenes willen zijn." Het volgende jaar bracht hij door in de noordelijke grensgebieden van Macedonië (Thracië en Illyrië), waar hij vernam dat de Thebanen in opstand waren gekomen. Sneller dan verwacht arriveerde Alexander voor de poorten van Thebe, waar hij een bloedbad aanrichtte.

Klein-Azië

In 334 v.Chr. begon Alexander aan zijn beroemde veldtocht tegen Perzië. De eerste twee jaar richtte hij zich op Perzië, dat toen een groot gebied beheerste in het Midden-Oosten. Zijn vader had al dit plan opgevat, terwijl ook de Grieken er warm voor liepen om eindelijk met de Perzische ervijand af te rekenen.

Alexander veroverde eerst Klein-Azië, waar in Griekse steden als Milete en Ephese pro-Perzische en pro-Macedonische fracties tegenover elkaar stonden. Hij versloeg eerst een Perzisch legertje bij de rivier de Granicus (zomer 334 v.Chr.), stootte door naar de Perzische residentie Sardes, nam Milete, en verloor vervolgens veel tijd met de belegering van Halicarnassus, waardoor het strategisch initiatief weer bij de Perzen kwam te liggen. In sommige steden zou Alexander later als bevrijder worden gezien (in Priëne zou hij bijvoorbeeld nog eeuwenlang goddelijke eerbewijzen ontvangen).

Na anderhalf jaar versloeg hij de Perzen bij Issus (november 333 v.Chr.). De Perzische koning liet zich in een engte lokken, tussen het gebergte en de zee, waar hij weinig had aan zijn numerieke overmacht; kwalitatief waren de Macedoniërs hem de baas.

Na Issus rukte Alexander op naar het zuiden, richting Libanon en Egypte om eerst deze gebieden, waarvan de garnizoenen bij Issus waren omgekomen, te bezetten. De strategische noodzaak hiertoe was dat de Perzen vanuit de kuststeden vloten naar het Egeïsche Zeegebied konden sturen.

Van de voor de Libanese kust gelegen eilandstad Tyrus eiste Alexander het recht te mogen offeren aan de stadsgod Melqart, die vanouds werd geïdentificeerd met de voorvader van de Macedonische dynastie, Herakles. Voor de Feniciërs, waar alleen bepaalde families het priesterschap mochten bekleden, was dit blasfemie, en het kwam tot een belegering. De handelslieden van Tyrus waanden zich veilig op hun eiland, maar Alexander liet een dam aanleggen om daarvandaan de stad te beschieten, en verwierf voldoende schepen om de stad van over het water aan te vallen en de muren te bestormen. Woedend over het verzet dat hem veel tijd had gekost en opnieuw het strategisch initiatief had doen verliezen, liet hij zijn manschappen de stad plunderen en verwoesten. De mannen werden gekruisigd en de vrouwen als slavinnen verkocht.

Hierna trok Alexander naar Jeruzalem dat hem na het inmiddels bekend geworden lot van Tyrus wijselijk vrije doortocht verleende. In Egypte werd Alexander als bevrijder ontvangen en kostte het hem niet veel moeite om zijn gezag te vestigen. Hij liet zich als nieuwe Faraó eer bewijzen en liet de eerste plannen opstellen voor de bouw van de nieuwe stad Alexandrië aan de monding van de Nijl.

De priester van het Orakel van Siwa noemt Alexander de zoon van Ammon

Vergeleken met hoe de farao gezien werd door de Egyptenaren, is het niet verwonderlijk dat Alexander in hun ogen vanaf dat moment de op aarde

gereïncarneerde oppergod was, echter, de Grieken die Alexander vergezelden zagen dit anders.

In Egypte bevond zich diep in de woestijn een oase met een wereldberoemd orakel. Dit orakel van Amon werd al eeuwen ook door Grieken bezocht om het hun vragen voor te leggen. De priesters daar spraken Grieks met die bezoekers. En het orakel was bekend komen te staan als het Orakel van Zeus-Amon. Zeus was immers de oppergod, maar dan van de Grieken.

Alexander besloot ook het Orakel van Zeus-Amon te bezoeken. Hij trok met een select groepje van makkers door de woestijn naar het Berberse Siwa om zijn vraag aan het orakel voor te leggen. Bij aankomst van Alexander in Siwa werd hij begroet door de hogepriester met de Griekse woorden 'oh zoon van Zeus'. Dit was eigenlijk een verspreking van de priester. De priester wilde zeggen: 'Mijn zoon (ὦ παιδίον)'. Maar de priester zei: «ὦ παῖδιος». Alexander dacht dat hij zei: «ὦ παῖ Διός». Dit betekent: zoon van Zeus. En aangezien Alexander de farao van deze hogepriester was en als farao de manifestatie van de oppergod Amon op Aarde, was die begroeting niet meer dan beleefd. Dit was het tweede moment waarop het lijkt dat Alexander als god begroet werd. Wederom een kwestie van plaatselijke gebruiken - niets anders dan een cultureel bepaald verschil, dat door de Grieken echter anders werd uitgelegd.

Nu richtte Alexander zich op het Perzische kernland in het oosten. In de Slag bij Gaugamela, op 1 oktober 331 v.Chr., versloeg hij opnieuw Darius III, maar deze wist te ontkomen. Daarna veroverde Alexander de Perzische steden Babylon, Susa en Persepolis. De laatste stad liet hij gedeeltelijk in brand steken om zo wraak te nemen voor de verwoesting in 480 v.Chr. van Athene door Xerxes I. Alexander deed dit mogelijk op aanstichting van de hetaere Thaïs uit Athene.

Nog altijd was Darius III in leven, en hij was bezig een leger op te bouwen in Ecbatana (het huidige Hamadan) in Medië. Om te verhinderen dat dit Babylonië zou aanvallen en zo Alexanders aanvoerlijnen zou afsnijden, rukten de Macedoniërs snel op naar het noordwesten. Darius, die zijn leger nog niet volledig gereed had, trok zich terug naar het oosten, maar werd in juni 330 v.Chr. door zijn generaal Bessos vermoord.

Alexander had al eerder besloten de bezette gebieden te behouden. Aangezien het aantal Macedoniërs dat als bestuurder kon dienen eindig was, zou hij moeten samenwerken met de oude elite, de Perzen. Na de dood van hun koning besloot Alexander deze te wreken, om zo de Perzen ook emotioneel aan hem te binden. Hij presenteerde zich steeds vaker als oosters heerser, en leidde zijn leger naar Herat en Samarkand.

De operaties in het huidige Kazachstan en Oezbekistan lijken een ommekeer in Alexanders geluk te zijn geweest. Voor het eerst werd hij gedwongen een guerrilla te voeren, en we lezen hoe de verspreid opererende Macedonische legers ook wel eens nederlagen lijdten. Onze bronnen vermelden spanningen tussen Macedoniërs en Grieken, melden dat Perzische soldaten meer successen boekten dan de Europeanen, en doen weinig om het genocidale karakter van de operaties te verbergen. Een guerrilla kan in principe alleen gewonnen worden door de guerrillero's en de boerenbevolking van elkaar te scheiden, wat in moderne termen wil zeggen dat een duurzaam en vreedzaam alternatief moet worden ontwikkeld. Alexander deed het door de boeren naar nieuwe steden te deporteren.

In 327 v.Chr kwamen verdragen tot stand, die Alexander het excuus gaven dat hij de oorlog had gewonnen. Zo sloot hij een coalitie met de lokale leider Oxathres, met wiens dochter Roxane hij trouwde. Alexander sloot ook een vriendschapsverbond met het koninkrijk Khorazm bij de Oxusrivier in 328 v.Chr., dat werd beschouwd als een woestijnachtig gebied. Bij archeologische opgravingen bleek echter dat in die tijd bij deze rivier een grote irrigatiecultuur bestond.

Het was Alexanders plan om Griekenland en Perzië niet alleen militair, maar ook cultureel te verenigen en er dus één volk van maken. Hij introduceerde aan zijn hof in de voormalige Perzische hoofdsteden Babylon, Persepolis en Susa Perzische kledij en gewoonten. Een ervan was de **proskynesis**, het zich in het stof werpen voor een hogergeplaatste. De Macedoniërs en Grieken verafschuwden dit, wat Alexanders populariteit ondermijnde. Hij trouwde met drie prinsessen uit het voormalige Perzische Rijk: **Roxane** van Bactrië in 327 v.Chr., Darius' dochter **Stateira II** en Artaxerxes I' dochter **Parysatis II** tijdens de massabruiloft te Susa in 324 v.Chr. Alexander zette tijdens die massabruiloft ook zijn officieren ertoe aan om met Perzische vrouwen te trouwen. Hoewel zijn beste vriend en *erastes* (minnaar) **Hephaestion** als de liefde van zijn leven wordt beschouwd, verwekte Alexander bij Roxane vermoedelijk **Alexander IV van Macedonië** ("Aegus") (323 - 309 v.Chr.). Hij had ook nog een bastaardzoon bij **Barsine, Herakles** (327 - 309 v.Chr.).

Een bekend verhaal over Alexander de Grote was zijn zachtaardigheid tegenover verslagen vijanden. Sisygambis, de moeder van Darius III, kwam na de verovering van Babylon smeken om haar leven en dat van haar dienstmeisjes. Alexander vroeg hoe zij behandeld wilde worden en ze antwoordde: "Als een Koningin." Alexander stemde akkoord en

Sisygambis bleef koningin van Babylon. Ook Poros, koning van Indië, die zwaargewond smeekte voor een behandeling kreeg zijn titel als Vagel terug.

In 327 v.Chr. trok Alexander naar India. Hij wilde "tot het einde van de wereld" zijn tocht voortzetten, wat, zo meende hij, bij de uitmonding van de Ganges was. Hij versloeg bij de rivier de Hydaspes in de Punjab, die tegenwoordig Jhelum heet, de Indiase vorst Poros, maar uiteindelijk weigerden zijn soldaten verder te gaan. De maandenlange tropische regenval zal een rol bij hun weerzin hebben gespeeld.

Een genocidale campagne door de zuidelijke Punjab en de Indusvallei volgde, waarbij Alexander bijna dodelijk gewond raakte. De dramatische terugtocht, onder meer door de Gedrosische woestijn in het Pakistaans-Iraanse grensgebied, kostte duizenden van zijn mannen het leven.

Rond de tijd van de slag aan de Hydaspes stierf Alexanders beroemde paard Bucephalus ("rundskop"), waarover de legende ging dat het afstamde van de woeste paarden van Diomedes, getemd door Herakles in zijn achtste werk. Alexander noemde de stad Bucephala naar zijn gestorven paard.

Alexander maakte plannen voor veldtochten naar het Arabische schiereiland en tegen Carthago, maar op **11 juni 323 v.Chr.** stierf hij op 32-jarige leeftijd in het paleis van Nebukadnezar II in Babylon aan een plotselinge koorts. Mogelijk is dat Alexander, die voor hij deze laatste keer Babylon binnentrok, verbleef in een kamp in de moerassen rond Babylon, een aandoening aan zijn longen heeft opgelopen. Dit zou hebben geresulteerd in een longontsteking, die hem fataal is geworden. Voor de theorie van de longontsteking pleit ook het feit dat Alexander enige tijd daarvoor een pijl in zijn borstkas had gekregen bij de verovering van een stad. Alexander was zelf met maar drie anderen als eerste over de muur geklommen om de stad te veroveren en had daarbij de verwonding opgelopen. Daarvan leek hij te zijn genezen, maar het is mogelijk dat zijn longen toch een zwakke plek waren gebleven.

Rond Alexanders dood zijn veel raadsels, waarvan sommigen aan de legendevorming van Alexander als god hebben bijgedragen. Zo is er het verhaal dat de balsemiers van zijn lichaam pas dagen na zijn dood, terwijl de generaals vochten over de erfenis van Alexander, bij zijn lichaam kwamen. Maar dat dit vreemd genoeg, in het zeer warme Babylon, niet aan het ontbinden was. Indien Alexander een tijd schijndood is geweest, of in coma lag, zou dat verklaren waarom het ontbindingsproces nog niet in gang was gezet. De veer die voor Alexanders mond was gehouden om

te kijken of hij nog ademhaalde, had niet bewogen. Maar als hij bijvoorbeeld een longontsteking heeft gehad, kan zijn ademhaling zeer oppervlakkig en moeilijk waarneembaar zijn geweest. Het goddelijke is dus in twijfel te trekken, naar alle waarschijnlijkheid was het een gebrek aan medische kennis van die tijd.

Hij werd gebalsemd en zijn lijk zou naar Macedonië vervoerd worden voor de begrafenis. Onderweg maakte Ptolemaeus I Soter zich meester van het lijk en voerde het naar Egypte. Hij begroef het lijk voorlopig in Memphis. Nadien zette hij het lijk bij in een gouden graftombe te Alexandrië. Ptolemaeus III liet het goud omsmelten om er munt uit te slaan en verving de gouden tombe door een tombe uit albast. Pompeius, Julius Caesar en Augustus zouden de tombe bezocht hebben en de laatste zou toen hij het lijk kuste per ongeluk de neus ervan afgebroken hebben. Caligula zou zelfs het kuras uit het graf hebben geroofd. Later werd de tombe gesloten en zijn laatste rustplaats is nog altijd niet gevonden.

Ptolemaeus I Soter en zijn vrouw Berenike, die het Egyptische deel van het rijk erfden

Bij zijn overlijden strekte Alexanders rijk zich in oost-westelijke richting zo'n 4000 km uit. De grote afstanden droegen, samen met het feit dat het in relatief korte tijd tot stand was gekomen, bij aan het snelle uiteenvallen ervan. In eerste instantie werd er een soort staatsraad gevormd, bestaande uit de voornaamste generaals van Alexander, zijn moeder, zijn halfbroer Philippus Arrhidaeus en enkele raadgevers, om de zaken waar te nemen voor de beoogde opvolger Alexanders jonge zoon Alexander IV. Al snel trokken de sterkste generaals de werkelijke macht naar zich toe. Deze generaals, bekend als de "Diadochen", bevochten elkaar hevig, wat uiteindelijk ook velen in Alexanders omgeving het leven kostte: zijn moeder Olympias, zijn vrouw Roxane (Perzisch: Rhoxane), zijn zoons Alexander IV en Heracles, zijn zus Cleopatra, zijn halfzus Eurydice, zijn halfbroer Philippus Arrhidaeus en de meeste van zijn hoogste officieren werden uiteindelijk of vermoord als gevolg van samenzweringen en complotten of sneuvelden in een van de vele onderlinge veldslagen. In eerste instantie viel zijn rijk uiteen in vier delen, na verdere ontwikkelingen drie en uiteindelijk twee.

Nadat Alexander stierf en geen opvolger had aangewezen verdeelden deze het rijk zelfstandig onder elkaar. Kassander werd de opvolger van zijn vader Antipater, en kreeg Hellas. Ptolemaeus I Soter werd heer en meester over Egypte en een paar kleine ministaten in en rond de vruchtbare sikkell. Lysimachus, die door te groot protest niet veel macht

over had moest zich tevredenstellen met Thracië en delen van Klein-Azië. Seleucus bezat de resten van het Perzische rijk.

